

Ocak 2020, Ürün No: BÜ-05

Dünya Çeltik Verileri (bin ton)

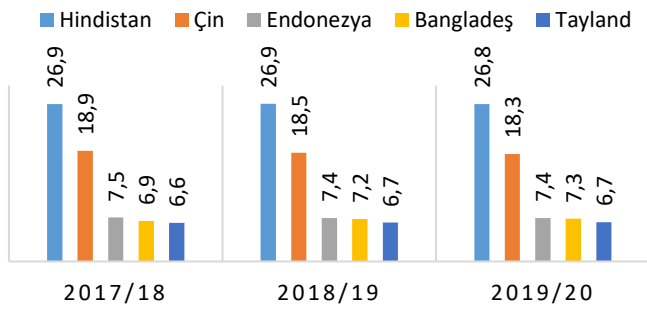
	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19 ³	2019/20 ⁴	Değişim (%) ⁵
Alan (bin ha) ¹	160.412	163.107	162.958	162.798	162.191	-0,4
Verim (ton/ha) ¹	4,43	4,49	4,53	4,58	4,59	0,2
Üretim ¹	711.040	733.064	738.616	745.289	744.356	-0,1
Tüketim ²	467.297	477.055	481.608	488.202	491.672	0,7
Yılsonu Stokları ²	142.422	149.916	162.673	173.231	177.802	2,6
İthalat ²	38.327	40.827	46.700	43.729	43.521	-0,5
İhracat ²	40.446	47.274	47.132	44.162	45.674	3,4
ABD Long Grain 2,4% İhracat Fiyatı (\$/ton) ⁶	490	438	456	531	499	-6,3
Thai White 100% B İhracat fiyatı (\$/ton) ⁶	395	407	415	445	433	-3,0

Kaynak: USDA; FAO (Erişim: 10.01.2020) 1/ Çeltik 2/ Pirinç 3/ Tahmin 4/ Öngörü 5/ Verisi bulunan son iki pazarlama yılının değişimini göstermektedir. 6/ İhracat fiyatları 2019 yılı ocak-kasım fiyatları ortalaması olup, değişim bir önceki sezonun aynı aylarındaki fiyat ortalaması alınarak hesaplanmıştır.

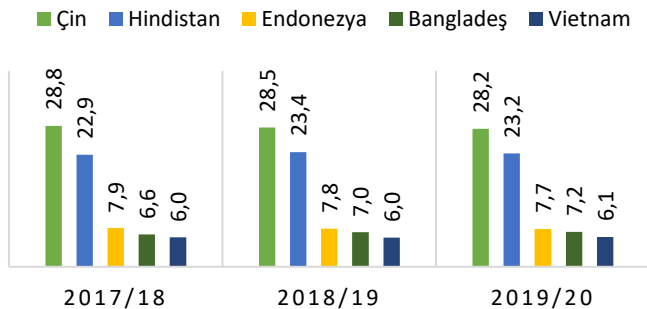
2018/19 çeltik üretim sezonunda ekim alanlarında ve verimde 2017/18 sezonuna göre kayda değer bir değişim meydana gelmemiştir. Bununla birlikte söz konusu sezonda çeltik üretiminin, bir önceki sezona göre %0,9 oranında arttığı görülmektedir. 2018/19 sezonu küresel çeltik üretiminde ilk sırada yer alan Çin'de üretimin 212 milyon tonu geçtiği, ikinci büyük üretici olan Hindistan'da ise yağışların yeterliliğine bağlı olarak üretimin 175 milyon tona yaklaştığı tahmin edilmektedir. Küresel pirinç tüketiminde 2018/19'da bir önceki sezona göre %1,4

oranında artış söz konusudur. Küresel pirinç tüketiminde 143 milyon ton ile ilk sırada Çin yer almaktadır. Çin'i sırasıyla 100 milyon ton ile Hindistan ve 38 milyon ton ile Endonezya takip etmektedir. 2018/19 sezonunda yılsonu stoklarında %6,5 oranında görülen artışın başlıca nedeni Çin'de yapılan geçmiş yıllara yönelik tahminlerin yukarı yönlü güncellenmesidir. Küresel pirinç ticaretine baktığımızda 2018/19 sezonunda bir önceki sezona göre pirinç ithalatının %6,4 ihracatının ise %6,3 oranında azaldığı tahmin edilmektedir.

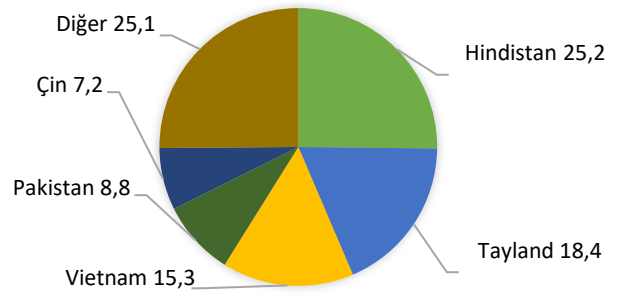
Çeltik ekim alanında önemli ülkeler (%)

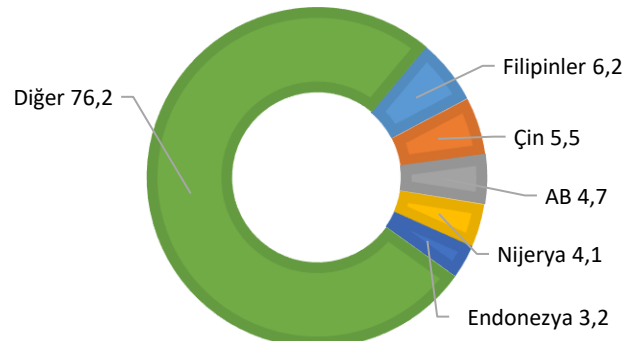
Çeltik üretiminde önemli ülkeler (%)

Ülkelere göre dünya pirinç ihracatı (2019/20, %)

Pirinç ithalatında önemli ülkelerin payı (2019/20, %)

2019 yılının ilk 7 ayında uluslararası pirinç fiyatları hafif dalgalanmalar göstermiş olup Ağustos ayında tüm çeşitlerde pirinç fiyatları yükselişe geçmiştir. Bu artışta kuraklığa bağlı yeni sezon üretim öngörülerinin düşük olmasının payı büyüktür. Ekim ayına kadar yükselişini sürdüren fiyatlar Kasım ayında tekrar düşüş göstermiştir. Kasım ayında FAO tüm pirinç fiyat endeksi (2002-04=100)

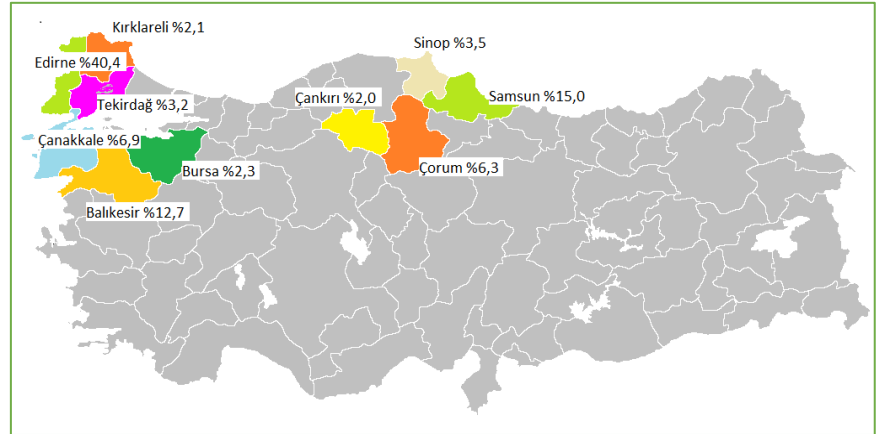
223 puanla, Ekim ayına göre %1,5 oranında azalarak son 6 ayın en düşük seviyesine gerilemiştir. Endekste düşüş çoğunlukla aromatik çeşitlerin %6'dan fazla değer kaybetmesi ile bağlantılıdır. Yıllık olarak ele alındığında FAO tüm pirinç fiyat endeksi 2019 yılının ilk 11 aylık döneminde ortalama 224 puanla, bir önceki yılın aynı dönemine göre %0,6 oranında düşüş göstermiştir.

Türkiye Pirinç Verileri (bin ton)

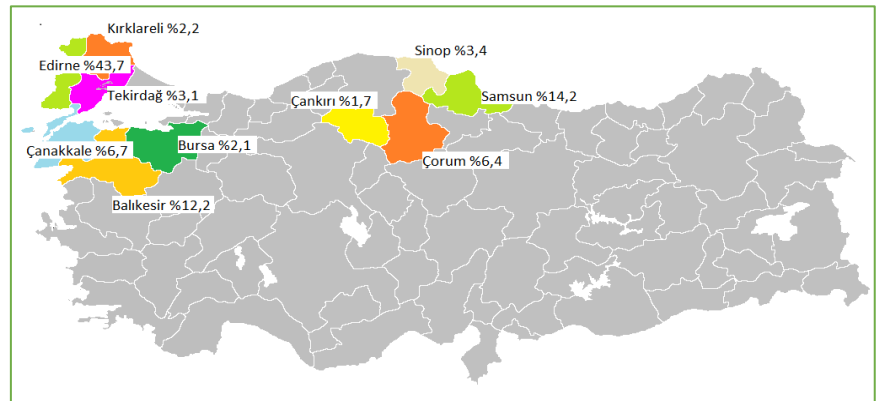
	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18	Değişim (%) ²
Alan (1000 ha) ¹	116	111	116	116	110	-5,6
Verim (kg/da) ¹	814	749	794	793	821	3,5
Üretim	540	498	552	552	540	-2,2
Yurt içi kullanım	668	754	782	782	795	1,7
İthalat	320	293	199	244	327	34,0
İhracat	35	40	61	68	59	-13,3
Stok Değişimi	152	-8	-98	-59	8	112,8

Kaynak: TÜİK (10.01.2020) ¹/ Çeltik verilerini ifade etmektedir. ²/ Verisi bulunan son iki pazarlama yılının değişimini göstermektedir.

Çeltik ekim alanları; 2018/19 üretim sezonunda Türkiye’de çeltik üretimi 120 bin hektar alanda gerçekleşmiştir. Çeltik ekim döneminde su sıkıntısının olmaması, özellikle Tekirdağ’da, su sıkıntısının yaşandığı bir önceki sezona göre ekiliş alanlarında %9 oranında artışın başlıca nedenidir. İklim koşullarının uygun olması çeltik veriminin 2018/19 sezonunda 782 kg/da olmasına sebep olmuştur.

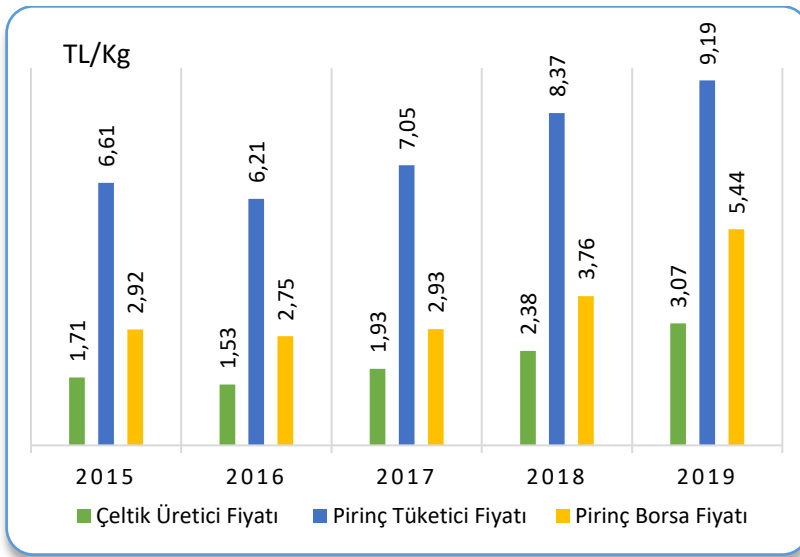
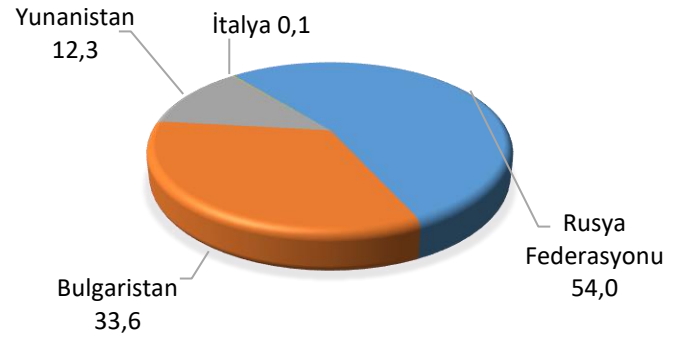
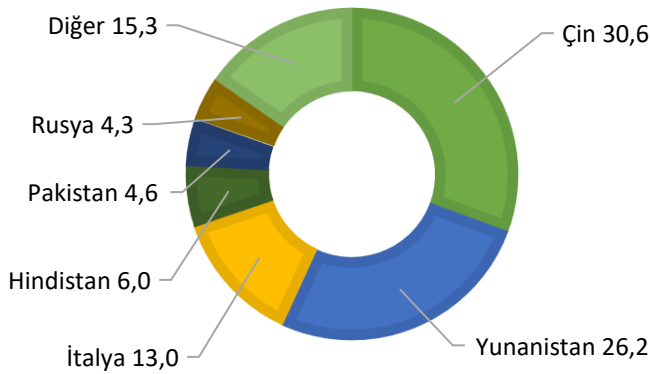
Çeltik üretimi; 2018/19 sezonunda Türkiye’de çeltik üretimi bir önceki sezona göre %4,4 oranında artarak 940 bin ton olmuştur. Bu artışın yaşanmasında en büyük etken bir önceki sezona göre çeltik üretimi %298 artan Tekirdağ’dır. Üretimde Edirne tek başına toplam çeltik üretiminin %44’ünü karşılamıştır. Çeltik üretimi sıralamasında yer alan ilk on il, toplam üretimin %96’sını oluşturmaktadır.

Türkiye’de Çeltik/Pirinç Kullanımı ve Dış Ticareti: Türkiye’de çeltik üretimi pirinç tüketimini karşılayamadığı için her dönem açığı kapatmak üzere ithalat yapılmaktadır. TÜİK verilerine göre 2017/18 piyasa yılında Türkiye’de pirinç yeterlilik derecesi %67, ithalatın arz içerisindeki payı ise %38’dir. Aynı yıl kişi başı pirinç tüketimi 9,5 kg olarak gerçekleşmiştir. 2014/15 piyasa yılından bu yana çeltik ithalatı sürekli düşüş göstermiş en büyük düşüş ise 2017/18 piyasa yılında gerçekleşmiştir. Bu durum ABD Doları’nın Türk Lirası karşısında değer kazanması sonucu çeltik fabrikalarının yerli ürün kullanmaya yönelmiş olması ile açıklanabilir. Aynı dönem yarı/tam değirmenden geçirilmiş pirinç ithalatı %116 oranında artmıştır. 2018/19 piyasa yılında ise ithalatta bir önceki yıla göre düşüş söz konusu olup çeltik, kahverengi pirinç ve yarı/tam değirmenden geçirilmiş pirinç ithalatlarındaki azalma oranları sırasıyla %3, %71 ve %46’dır.

Türkiye'nin pirinç ithalatında önemli ülkeler (2018/19, %)

Türkiye'nin çeltik ithalatında önemli ülkeler (2018/19, %)

2019 Aralık ayında 3,31 TL/kg olan çeltik üretici fiyatı bir önceki aya göre %2,4 oranında, bir önceki yılın aynı ayına göre ise %24,0 oranında artmıştır.

2019 Aralık ayında gerçekleşen pirinç tüketici fiyatı 9,56 TL/kg'dır. Tüketici fiyatı bir önceki aya göre %1,4 artarken, bir önceki yılın aynı ayına göre %1,8 oranında artmıştır.

Borsa pirinç fiyatında Edirne Ticaret Borsası tacir satış fiyatları dikkate alınmış olup, bu fiyat 2019 Aralık ayında 5,91 TL/kg'dır. Borsa fiyatı bir önceki aya göre %21,4 artarken, bir önceki yılın aynı ayına göre %52,8 oranında artmıştır.

Türkiye'de Çeltik Destekleme Politikaları: 2019 yılı "Bitkisel Üretime Destekleme Ödemesi Yapılmasına Dair Tebliğ" kapsamında, fark ödemesi desteği önceki senelerde olduğu gibi 10 krş/kg'dır. Yurt içi sertifikalı tohum kullanım desteği 8 TL/da, mazot desteği 62 TL/da, gübre desteği ise 4 TL/da'dır. 2019/20 üretim sezonunda organik tarım kapsamında üretimi yapılan çeltik için destek miktarı bireysel ürün sertifikası için 40 TL/da, üretici grubu üretim sertifikası için ise 20 TL/da'dır. İyi tarım uygulamaları destekleri çeltik üretiminde bireysel veya grup sertifikasyonu fark etmeksizin 10 TL/da olarak belirlenmiştir. Toprak analizi desteğinden ise 50 da üzeri arazi sahipleri her 50 da alan için 1 analiz olacak şekilde, analiz başına 40 TL olarak yararlanmışlardır. 5 yıllık süreçte değerlendirildiğinde dekara verilen mazot desteği 2015 yılına kıyasla 2019 yılında %1.165 oranında artmıştır. Yıllar bazında verim değerleri dikkate alındığında, 1 kg çeltik üretimi için verilen toplam destek miktarı 2019 yılında, 2015 yılına göre %53 artış göstermiştir.

Verilen Destek (TL/kg)

Yıllar	Fark Ödemesi	Toprak Analizi	Sertifikalı Tohum	Gübre	Mazot	Toplam
2015	0,100	0,003	0,010	0,008	0,006	0,128
2016	0,100	-	0,010	0,014		0,124
2017	0,100	0,001	0,010	0,005	0,044	0,159
2018	0,100	0,001	0,010	0,005	0,051	0,168
2019 ¹	0,100	0,001	0,010	0,005	0,079	0,196

Kaynak: TEPGE hesaplamaları, TOB verileri ¹/2019 yılı hesaplamaları 2018 yılı verimi esas alınarak yapılmıştır.

	2015	2016	2017	2018	2019
Çeltik Fiyatı (TL/kg)	1,71	1,53	1,93	2,38	3,07
Çeltik Fiyatı + Destek (TL/kg) ¹	1,84	1,65	2,10	2,55	3,27
Gübre Fiyatı (TL/kg) (A. Sülfat %21)	0,68	0,64	0,71	1,01	1,22
Mazot Fiyatı (TL/lt)	3,85	3,85	4,69	5,78	6,43
Tohumluk Fiyatı (TL/kg) ²	3,34	3,20	3,20	4,52	5,30
1 kg çeltik ile alınabilecek girdi miktarı (kg)					
Çeltik/Gübre	2,51	2,39	2,72	2,36	2,52
Çeltik + destek/Gübre	2,71	2,58	2,96	2,52	2,68
Çeltik/Mazot	0,44	0,40	0,41	0,41	0,48
Çeltik + destek/Mazot	0,48	0,43	0,45	0,44	0,51
Çeltik/Tohum	0,51	0,48	0,60	0,53	0,58
Çeltik + destek/Tohum	0,55	0,52	0,66	0,56	0,62

Gübre ve tohum fiyatlarında BÜGEM verileri, mazot fiyatlarında TÜİK verileri dikkate alınmıştır.

¹/2019 destekleri, 2018 çeltik verimi esas alınarak hesaplanmıştır. ²/2019 yılı 6 aylık ortalama fiyat alınmıştır.

Çeltik Girdi Pariteleri

2019 yılında tüm çeltik girdi paritelerinde 2018 yılına göre artış söz konusudur. Destekler hariç çeltik/gübre, çeltik/mazot ve çeltik/tohum paritelerinde artış oranları sırasıyla %6,8, %16 ve %10 iken; destekler dahil paritelerdeki artış oranları sırasıyla %6,2, %15,3 ve %9,4'tür. Paritelerde geçmiş yıllara nazaran gözlenen artışın başlıca sebebi, çeltik üretici fiyatındaki ve kilograma verilen toplam destek miktarlarındaki artışın tüm girdi fiyatlarındaki artış oranlarından yüksek oluşudur.

GENEL DEĞERLENDİRME

Kuzey yarım kürede ilkbahar ve yaz aylarında görülen düzensiz yağışlar, çeltik üretim öngörülerini olumsuz etkileyerek 2019 yılı Mayıs ayından sonra durağan olan fiyatların Ağustos ayında hareketlenmesine neden olmuştur. Son tahminler küresel pirinç üretiminin 2018/19 sezonu rekor düzeyinin az miktar gerisinde kalacağını göstermektedir. Olumsuz hava koşulları özellikle Avustralya, Brezilya, Nijerya ve ABD'de üretimin düşmesinde etkili olmaktadır. Asya ülkelerinde ise 2019'da önde gelen üreticilerde meydana gelen hafif bir düşüş, bölgedeki diğer üreticilerdeki artışlarla dengelenmektedir. Asya'da üretime bağlı arz bolluğunun ithalat talebinde baskılanmaya neden olabileceği öngörülmüşken, diğer bölgelerde özellikle Afrika ülkelerinde artan talebin ticarete genişlemeye neden olması beklenmektedir. 2020 yılı küresel pirinç ihracatında en büyük artışların Çin ve Hindistan'da olacağı öngörülmektedir. 2020 yılında

Çin'de pirinç ihracatında büyümenin devam etmesi, 2011 yılından beri Çin'in net bir pirinç ithalatçısı olarak ortaya çıktığı ticaret dengesizliğini ortadan kaldırmaya yardımcı olabilir.

2019/20 sezonu küresel pirinç tüketiminin bir önceki sezona göre %0,7 artışla tüm zamanların en yüksek değerine ulaşması beklenmektedir. FAO verilerine göre 2019/20 sezonunda dünyada ortalama kişi başı pirinç tüketim miktarının 54,2 kg'a çıkması ve dünya nüfusundaki artış bu durumun temel sebebidir.

2019 yılı çeltik ekim döneminde uygun hava koşulları ve yağışların yeterli olması 2019/20 sezonunda Türkiye çeltik üretiminde olumlu etki yaratmıştır. TÜİK tarafından yayınlanan Bitkisel Üretim İstatistiklerine göre, 2019 yılında Türkiye'de çeltik üretiminin bir önceki sezona göre %6,4 oranında artış göstererek 1 milyon tona ulaştığı görülmektedir.

TARIMSAL EKONOMİ VE POLİTİKA GELİŞTİRME ENSTİTÜSÜ (TEPGE)

Enstitümüz tarım, gıda, çevre ve kırsal kalkınma konularında ekonomik araştırmalar yaparak ve/veya yaptırarak başta Tarım ve Orman Bakanlığı olmak üzere, kamu ve özel sektörde karar alıcı birimleri bilgilendirmeyi, böylece araştırma sonuçlarına dayalı politikalarla/kararlarla ülke tarımının gelişimine katkıda bulunmayı amaçlamaktadır. Bilgi çağının gereklerini yerine getirebilen, konusunda üzerine düşen görevleri yapmaya yetkin ve güçlü bir kurumsal yapıya ulaşmayı hedeflemektedir.

<https://arastirma.tarimorman.gov.tr/tepge>

Bilgi için: Ebru YAZICI, ebru.yazici@tarimorman.gov.tr, +90 312 2875833